

עין משפט
נר מציה

יא א מיי פֿיט מהל' צבורים הל' יד סמג עשין קמב טוש"ע י"ד ס"י סא [סעף טו] וסעף לא: **יב** ב [מיי פ"ו מהלכות תרומות הלכה ב] טוש"ע שם סעיף יז: **יג** ג מיי פ"ט מהלכות מתנות עניים הל' טו טוש"ע י"ד ס"י רנב סעיף ד: **יד** ד מיי פ"א מהל' מעשר הל' ה:

שיטה מקובצת

[א] מחנה לכהן ע"ה. ג"ב ע"י תוס' מנחות דף י"ח ע"ב: [ב] ותימה דבפ' כל התדיר. ג"ב ע"י תוס' מנחות דף פ ע"ב:

קל:

אי אגואי הא קא מעייל חוץ'ן בעזרה. משום דכל חולין מדאורייתא אסור להציא בעזרה וכן אמר בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פא:) גבי צבורים ולא מסתבר דהתם אגזלות דמייתי בהדיהו קפיד דאפשר דמתני עלייהו ומציאם נדבה וכן צפ' התודה (מנחות דף פ:) גבי תודה שנערכבה בתמורות קאמר ולייתי לחם כו' הא קא מכניס חולין לעזרה ומדקאמר שאין לה תקנה הנהניס רשאים לשנות בצרכילתן ולאזילן צלויין שלוקין ומצושלים ולתם לתוכן תכלין של חולין ואמר בהקומץ רבה (מנחות דף כא:) יאכלוהו שיאכלו עמה חולין ותירומה כדי שמהא נאכלת על השזבע ונראה דדוקא חזה ושוק וכן צבורים דדרך קדושה מייתי להו דעמיד צהו תנופה וכן לחם לצורך תודה שהוא הכשר קרבן י"ש קפידא טפי בהצתה בעזרה שלא לצורך":

ואב"א משום דהוי י"ה ממון שאין לו תובעין. ולהאי לישנא אייתר חזה יהיה לכדאמר לקמן בסמוך שמתנות דין ואין חזה ושוק דין וללישנא קמא אינא למימר דתמתי שמע מינה ודריש בסמוך מדכתביה אכל משפט דמשמע זה משפט חזה אין משפט ואיכא בין הני תרי לישני דלהאי לישנא דאין לו תובעין נהי דאין יכול לתובעו בדיינין צדיני שמים מיהא מיחייב וללישנא קמא דדריש ליה מזהא אפילו צדיני שמים נמי לא מיחייב:

במנין שאין נותנין מתנות צבהן ע"ה בוי'. היינו דווקא כשיש כהן חצר אבל אי ליכא כהן חצר אלא ע"ה יתנו לו ולא ימתין עד שיעמנו לו חצר כדתנן במסכת חלה (פ"ד מ"ט) אלו נותנין לכל מי שירצה החרמים והצבורות ופדיון הבן ופטר חמור והזרוע והלחיים והקצה וראשית הגז כו' ואין לפרש לכל כהן בין לאנשי משמר בין לשאר כהנים דהא צירושלמי בפרק שמי נשים קאמר דיש מהן ניתנין לכל כהן ויש מהן ניתנין לאנשי משמר א"כ ע"כ לכל כהן דקאמר היינו בין כהן חצר בין כהן ע"ה והיינו היכא דליכא חצר או איכא ואין רואה לקבל כדפרשית דריש כל הבשר (לעיל דף קד:) אבל אין לתרץ דרבי שמואל בר נחמני דהכא כרבי יהודה דגרסינן צירושלמי ר' יהודה אומר אין נותנין אותה אלא לחצר דהתם אצבורים קאי כדאמר התם לעיל מינה רבי אדא אוסר בצבורים:

ובשיחזור אבייתו ישרא'. ללישנא בתרא דקאמר משום דהוי ממון שאין לו תובעין פריך שפיר דישראל משמע שיכול להוציאו בדיינין וללישנא קמא נמי דפטר משום דכתיב זה פרכיין דכיון דבמתנות פטור משום דכתיב זה מסבירא אין לנו לחלק בין

מתנות לנקט שכחה ופאה ולקמן בפרקין (דף קה.) פריך מספק לכהן: **אמר** רבא גרס ולא גרסינן אמר ליה רבא דהוה משמע דלרב חסדא דבר ואם כן מאי קאמר לבסוף מדת חסידות שנו כאן הלא כבר שמע התירוח ולמה חזר ואמר רב חסדא אלא רבא שמע צבית המדרש הקשיא והתירוח בשם רב חסדא ארישא והשיב להם דארישא לא שייך לשנויי ולא לאומיב מיניה אלא מסיפא הוקשה לרב חסדא ועל זה תירץ רב חסדא וי"ס שכתוב בהן ואמר רב חסדא צוויי בסוף מילתיה דרבא וכן משמע דאי לרב חסדא הוה מדבר לא היה אומר ואת אמרת אלא ומר אמר מדת חסידות שנו כאן: **תנא** תני ישרא' ואת אמרת בוי'. וא"ת והאמר בפרק קמא דצ"ק (דף יז.) א"ל אביי מי כתיב ישולם כתיב מדעתו ואמר נמי פרק הפועלים (ב"מ דף פא.) גבי חוסס פי פרה ודש צה לוקה ומשלם ארבעה קבין לפרה כו' וצעי למימר משלם ללאת ידי שמים וללישנא קמא דלעיל דפטור אפילו ללאת ידי שמים פריך שפיר ומיהו לההוא לישנא נמי דאין לו תובעין דחייב ללאת ידי שמים איכא למימר דהיינו דוקא במזיק מתנות כהונה או אכלן שלקחן באיסור אבל הכא שלקחן בהיתר שהיה אז עני אפילו ללאת ידי שמים לא מחייב להכי פריך שפיר ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן ולא מחייב אפילו ללאת ידי שמים ומיהו בסמוך קשה דקאמר טעמא דעני הא עשיר חייב ומאי קשיא אימא עני פטור אפילו מללאת ידי שמים אבל עשיר חייב א] ומפר"ת דה"ק תנא תני ישלם לרבי אליעזר ורבנן פליגי עליה ואת אמרת מדת חסידות כו' דעל מדת חסידות לא הוי פליגי רבנן:

אין דך בהן א"א משעת הרמיה. ואם תאמר והא קרא לאו לאחר הרמיה איירי אלא צעמיד ליתרם דמפקינן מיניה בפרק [אלן] הנשרפים (פסהדרין דף פג.) דטבל צמיתה חלול חלול מתרומה דדריש לא יחללו את קדשי צני ישראל את אשר ירימוו צעתידים ליתרם הכתוב מדבר ויש לומר דהכא דריש מדסקמי ירימוו אלל לה' לומר כך שאין לגבות בהן אלא משעת הרמיה אי נמי משום דקאי אקרא דסמיך ליה ואיש כי יאכל קודש דיאירי לאחר הרמיה:

הזרוע והלחיים פרק עשירי חולין

קא מעייל חולין לעזרה. מידי דלא איתעמיד ציה לורך גבות: **המזיק מתנות כהונה**. קודם שנתנן לכהן השליכם לאור או לים: **דכפיצ צהו זה**. דמשמע בעודן קיימות חייב ליתנן אצל אינן קיימות לא חייב הכתוב בהן תשלומין: **שאין לו סובעים**. אין לו

בעלים שיוכלו לתובעו דבין שהוא יכול לומר לו לכהן אחר אי נותנן ולא כך: **משפט מלמד שהמתנות דין**. דיינין נזקקין להן להוציאהו בדיינין. אלמא כהן ראשון המוצען מוציאהו מידו וקשיא לרב חסדא דאמר דמתנות כהונה ממון שאין לו תובעין הוא: **לחולקן בדיינין**. דיינין אומרים לו לישראל לזה תן המתנות שהוא חצר ולא תתן לזה שהוא עם הארץ: **ויאמר לעם**. ציהושפט כתיב בדברי הימים. סיפיה דקרא למען יחזקו בתורת ה': **מנס**. חלק כהונה: **אטו חזה ושוק מי לא בדיינין מיוחלקו**. כלום היה יכול לתתם לכהן עם הארץ והא מנת ניינהו: **אלא לאו להוציאו בדיינין**. אלמא דממון שיש לו תובעין הוא משום הכי ממעט חזה ושוק דכיון דלכפרה ולרצוי צא לא שכיח דמעבד: **הכא במאי עסקינן דאטו לידיה**. דכהן ואחר כך גזלם זה ממנו דהוה ליה ממון שיש לו תובעין שכבר זכה זה בהן ודמי כמאן דגזל מיניה גלימיה: **ופריך אי דאטו לידיה**. דכהן מאי למימרא פשיטא דיכול להוציאו בדיינין. וקמאדר דאטו לידיה צטיבלייהו הבהמה שלמיה היתה מונחת אאלו וזכה צמתנות מן ההפקר: **כמי שהורמו דמיין**. וזכה בהן. צמתנות ששום לכל הבהנים מהני וזכיה אם קדם אבל חזה ושוק אינו אלא לאותו צית אצ ולא מהני: **צעל הציט**. עשיר שהיה עובר ממקום למקום: **ולריך לטווליו'**. ונלרך למוזות נוטל לקט כשאר עניים הואיל שעכשוי עני הוא: **וכשיחזור ישלם**. אלמא כל מידי דחייביה רחמנא למיתב לעניים הכא ראשון יכול לתובעו והוא הדין למתנות כהונה: **מדס חסידות שנו כאן**. אם חסיד הוא ישלם: **תנא פני ישלם**. דמשמע על כרחו ואת אמרת כו': **ועור**. מי סברת מדרבי אליעזר קמותיב דמצינן למימר דרב חסדא משני עלה מדת חסידות שנו כאן אלא מדרבנן מותיב ועלה משני רב חסדא מדת חסידות ^(א) (שנו כו': **כאן**. הא) דקתני עני היה בלאותה שעה דמשמע דמידוק מינה דעשיר צניי שלומי לאו בדיינין קאמר אלא אם חסיד הוא נריך לשלם ללאת ידי שמים: **ואם חסידות מעשר**: **אם קדשי צני ישראל אשר ירימו לה'** אין לך בהן אלא משעת הרמיה הכי גרסינן ליה בתוספתא(י): דאטו

הוא נריך לשלם ללאת ידי שמים: **ואם חסידות מעשרותיו טבליס**. שלא הפריש תרומת מעשר: **אם קדשי צני ישראל אשר ירימו לה'** אין לך בהן אלא משעת הרמיה הכי גרסינן ליה בתוספתא(י): דאטו לקט דחייב משום עני ורש הנדיקו להא דאמר אין ספק מתנות לכהן: **אמר** רבא גרס ולא גרסינן אמר ליה רבא דהוה משמע דלרב חסדא דבר ואם כן מאי קאמר לבסוף מדת חסידות שנו כאן הלא כבר שמע התירוח ולמה חזר ואמר רב חסדא אלא רבא שמע צבית המדרש הקשיא והתירוח בשם רב חסדא ארישא והשיב להם דארישא לא שייך לשנויי ולא לאומיב מיניה אלא מסיפא הוקשה לרב חסדא ועל זה תירץ רב חסדא וי"ס שכתוב בהן ואמר רב חסדא צוויי בסוף מילתיה דרבא וכן משמע דאי לרב חסדא הוה מדבר לא היה אומר ואת אמרת אלא ומר אמר מדת חסידות שנו כאן: **תנא** תני ישרא' ואת אמרת בוי'. וא"ת והאמר בפרק קמא דצ"ק (דף יז.) א"ל אביי מי כתיב ישולם כתיב מדעתו ואמר נמי פרק הפועלים (ב"מ דף פא.) גבי חוסס פי פרה ודש צה לוקה ומשלם ארבעה קבין לפרה כו' וצעי למימר משלם ללאת ידי שמים וללישנא קמא דלעיל דפטור אפילו ללאת ידי שמים פריך שפיר ומיהו לההוא לישנא נמי דאין לו תובעין דחייב ללאת ידי שמים איכא למימר דהיינו דוקא במזיק מתנות כהונה או אכלן שלקחן באיסור אבל הכא שלקחן בהיתר שהיה אז עני אפילו ללאת ידי שמים לא מחייב להכי פריך שפיר ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן ולא מחייב אפילו מללאת ידי שמים ומיהו בסמוך קשה דקאמר טעמא דעני הא עשיר חייב ומאי קשיא אימא עני פטור אפילו מללאת ידי שמים אבל עשיר חייב א] ומפר"ת דה"ק תנא תני ישלם לרבי אליעזר ורבנן פליגי עליה ואת אמרת מדת חסידות כו' דעל מדת חסידות לא הוי פליגי רבנן:

אין דך בהן א"א משעת הרמיה. ואם תאמר והא קרא לאו לאחר הרמיה איירי אלא צעמיד ליתרם דמפקינן מיניה בפרק [אלן] הנשרפים (פסהדרין דף פג.) דטבל צמיתה חלול חלול מתרומה דדריש לא יחללו את קדשי צני ישראל את אשר ירימוו צעתידים ליתרם הכתוב מדבר ויש לומר דהכא דריש מדסקמי ירימוו אלל לה' לומר כך שאין לגבות בהן אלא משעת הרמיה אי נמי משום דקאי אקרא דסמיך ליה ואיש כי יאכל קודש דיאירי לאחר הרמיה:

מסורת הש"ס

א) [ב"ב פא:] מנחות מח. פ: פא. קו. וצמיס עו.א. ב) [לקמן קלא:] קלב.א. ג) פסהדרין ז: ד) [ז"ל הסנהס והלוים] ה) [קדושין מח: מדרס פה. ב"ב קב:] מכות כ. בבורות יא.א. ו) פאה פ"ה מ"ד, ו) [ב"מ נב:] ח) [ז"ל שט כאן הא] ט) [פ"ג דמ"ש ה"י.] י) [וע"ע תוס' פסחים טו: ד"ה מציא] יב) [פ"ג ד"ה ודילמא ומנחות כא: ד"ה חולין ודף פ: ד"ה ומי ותמורה כג. ד"ה אוליך וצמיס עו. ד"ה וחולין.] ק) ע"ש תוס' ד"ה צבא,

תורה אור השלם

1. וזהו יתקיה משפט הבהנים מאת הקעם מאת ובוזי הובח אם שור אם שוה ונתן לבתן הורע ונלתיים ונלקה: דברים יח ג 2. ויאמר לקעם ליושבי ירושלם לתת מנת הבהנים ונלקים למען יחזקו בתורת יי: דברי הימים ב לא ד 3. ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירמיו ליי: ויקרא כב טו

גליון הש"ס

גב' או שאכלן פטור. ע"י לקמן דף קל ע"ב תוס' ד"ה עד: שם פתנה לבתן ע"ה. ע"י מנחות דף יח ע"ב תוס' ד"ה מודה:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] תוס' ד"ה תנא מני וכו' אבל עשיר חייב ומפר"ת וכו'. ג"ב ע"י שו"ת רמ"א סי' ק"ז: